

FRITID I UDSATTE BYOMRÅDER

*Evaluering af de områdebaserede indsatser i
Teknik og Miljøforvaltningen, Københavns
Kommune, 2012*

Kvarterudvikling

November 2012

Teknik- og Miljøforvaltningen

Center for Bydesign

Njalsgade 13

KBH S

Postboks 447

1505 KBH V

Tlf: 3366 3366

Fax: 3366 7020

Email: bydesign@tmf.kk.dk

INDHOLD

INTRODUKTION	4
Årets evalueringstema	4
METODEN	5
SPØRGESKEMAUNDERSØGELSE	6
Fremdriften i helhedsplanerne	6
Fremdriften i indsatsområderne	8
Vurdering af samarbejdet med kommunen 2010 - 2012	9
Forankring af aktiviteter 2012	10
TEMA 2012: KULTUR OG IDRÆT I UDSATTE BYOMRÅDER	11
DEN MANGLENDE DELTAGELSE I KULTUR- OG IDRÆTSSAKTIVITETER	
I UDSATTE BYOMRÅDER:	12
En manglende tradition for deltagelse i fritidsaktiviteter	13
Beboernes tilknytning til deres boligområde og heraf manglende mobilitet	14
Manglende byliv og få faciliteter i nærområdet	15
Foreningernes manglende kapacitet til at tage i mod særligt udfordrede beboergrupper	16
De områdebaserede indsatsers bidrag til at skabe og øge deltagelse i fritidsaktiviteter ..	17
Vi er brobyggere og oversættere - De boligsociale helhedsplaner:	19
1. At gøre beboerne bevidste om de forskellige fritidsaktiviteter i området	20
2. Bringe beboerne til aktiviteterne uden for området og skabe tilliden til foreningerne	20
3. Opfordre beboerne til selv at skabe deres egne fritidsaktiviteter	22
4. Iværksætte aktiviteter for beboerne	25
Vi skaber gode rammer - Områdefornyelsen	25
1. Etableringen af et rigt foreningsliv i kvarteret	26
2. Skabe gode rammer og gode fysiske forbindelser i kvarteret	26
3. Inddragelse af kommunens centrale forvaltninger og koordination af de kommunale institutioner i området	27
DE OMRÅDEBASEREDE INDSATSER ARBEJDER MED IDENTITETEN	28
KONKLUSION:	32
Tre anbefalinger:	35

INTRODUKTION

Teknik- og Miljøforvaltningen har siden 2010 gennemført en årlig evaluering af samarbejdet mellem de boligsociale helhedsplaner og Københavns Kommune. Fra i år inkluderer evalueringen også Københavns Kommunes områdefornyelser og omfatter dermed både de boligsociale helhedsplaner der arbejder i et bestemt boligområde og områdefornyelserne der arbejder på at løfte byområdet som helhed.

Den 1. december 2011 vedtog Borgerrepræsentationen Politik for Udsatte Byområder. Denne politik udpeger 6 udsatte byområder i Københavns Kommune og opstiller ni konkrete målsætninger for områderne, som skal være opnået inden 2020. Politikken beskriver hvordan kommunen ønsker at løfte de udsatte byområder til Københavnerniveau. De områdebaserede indsatser, som boligsociale helhedsplaner og områdefornyelser, bidrager til opfyldelse af politikken erklærede målsætninger. Den aktuelle evaluering af de områdebaserede indsatser koncentrerer sig om de tre udsatte byområder: Nørrebro, Amager/Sundby og Valby/Vigerslev.

Denne evaluerings fokus er lagt på Kultur- og Fritidsforvaltningens område og de områdebaserede indsatsers arbejde med lokale foreninger i udsatte byområder.

Årets evalueringstema

Evaluering sætter i år fokus på, hvordan de områdebaserede indsatser i Københavns Kommune bidrager til Politik for udsatte byområders målsætning om beboernes tilfredshed med niveauet af kultur og idrætsaktiviteter og hvilke udfordringer de møder i dette arbejde.

Evalueringens konklusioner er blevet præsenteret for projektledere, projektchefer, boligsociale koordinatore og kommunale aktører på Fagligt Forum til fælles drøftelse. Herefter vil den endelige evaluering blive publiceret.

METODEN

Evalueringen er udarbejdet på baggrund af fokusgruppeinterviews og en spørgeskema-undersøgelse.

Spørgeskemaundersøgelse er blevet besvaret af 17 boligsociale helhedsplaner og 4 områdefornyelser.

Spørgeskemaet i dette års evaluering lægger vægt på fire emner:

1. Fremdriften af indsatsen i forhold til de fastlagte målsætninger
2. Vurdering af samarbejde med kommunale aktører
3. Forankringen af aktiviteter
4. Tema for 2012: kultur og idrætsaktiviteter

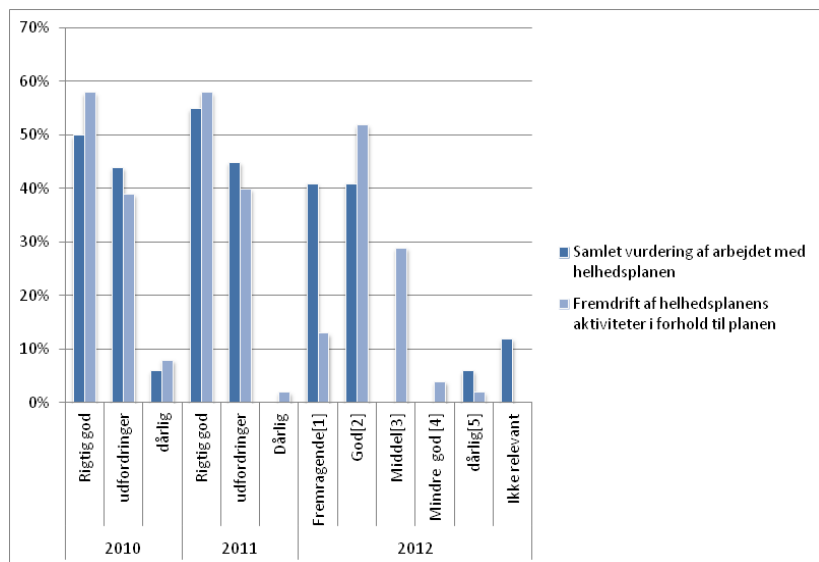
I analysen af de tre første emner vil resultaterne for de boligsociale helhedsplaner blive gennemgået og sammenlignet med resultaterne fra de foregående års evalueringer.

Der er gennemført fire kvalitative fokusgruppeinterviews med i alt 18 projektledere / projektchefer fra helhedsplaner og områdefornyelser, samt interviews med tre kommunale medarbejdere fra Kultur- og Fritidsforvaltningen og Børne- og Ungdomsforvaltningen. Disse interviews koncentrerer sig om evalueringens tema: Hvordan de områdebaserede indsatser bidrager til fritidslivet i deres indsatsområde.

SPØRGESKEMAUNDERSØGELSE

Spørgeskemaundersøgelserne fra 2010 og 2011 havde færre svarmuligheder end i spørgeskemaundersøgelsen fra 2012 og derfor ikke direkte sammenlignelige, men angiver en tendens.

Fremdriften i helhedsplanerne

Figur 1

1. Fremragende. opfylder på alle måder planen, og flere aktiviteter end planlagt gennemføres
2. God. Følger planen og de planlagte aktiviteter gennemføres, 3. Middelt. Følger planen og hovedparten af de planlagte aktiviteter gennemføres, 4. Mindre god. Følger kun tildels planen og nogle af planens aktiviteter gennemføres, 5. Dårlig. Følger ikke planen og hovedparten af de planlagte aktiviteter er ikke gennemført.

Af figur 1 fremgår det at den generelle vurdering af arbejdet i de område-baserede indsatser er positiv. 41 % vurderer arbejdet som fremragende og 41 % svarer god, 6 %, vurderer, at det er dårligt. Lidt over halvdelen af de adspurgte projektledere vurderer fremdriften som god, og at de planlagte aktiviteter gennemføres.

13 % af de adspurgte projektledere vurderer, at de opfylder planen og laver flere aktiviteter end planlagt.

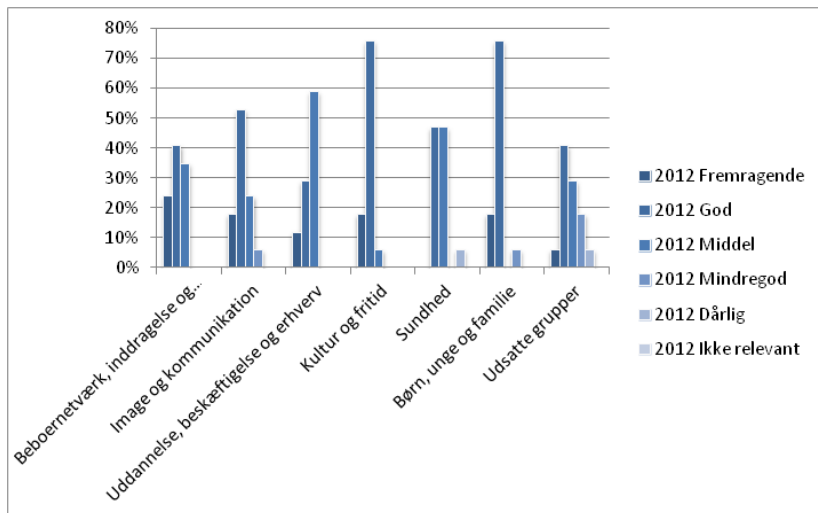
I 2011, vurderede 58 % af de adspurgte projektledere fremdriften som god. Der er altså en lille stigning i den positive vurdering af fremdriften fra 2011 til 2012. I 2012 vurderer 29 %, at fremdriften i helhedsplanen er middel, at helhedsplanen følger planen og hovedparten af de planlagte aktiviteter gennemføres. Ser man på de forrige år, lå vurderingen af udfordringer med driften på henholdsvis 40 % i 2011 og 39 % i 2010, der er altså et lille fald i forhold til 2011, mens vurderingen stadig ligger over vurderingen i år 2010. I 2012, vurderer henholdsvis 2 % og 4 % fremdriften mindre god eller dårlig. Dette er en lille stigning i forhold 2011 hvor 2 % vurderede fremdriften som dårlig.

Fremdriften i indsatsområderne

Som det fremgår af nedenstående figur 2 vurderer projektlederne, at der er bedst fremdrift i fire af de syv indsatsområder:

1. Beboernetværk, inddragelse og demokrati
2. Kultur og fritid
3. Børn, unge og familie
4. Image og kommunikation

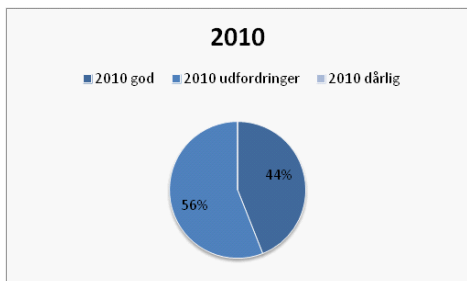
Indsatsområderne sundhed og udsatte grupper ligger lidt under m hhv. 6 % og 24 % der vurderer fremdriften som dårlig eller mindre god.

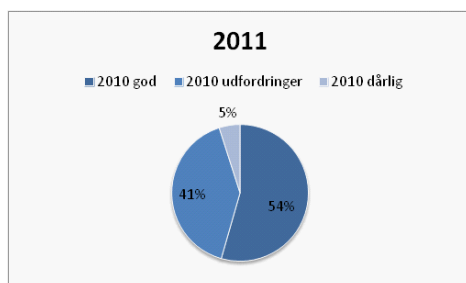
Figur 2

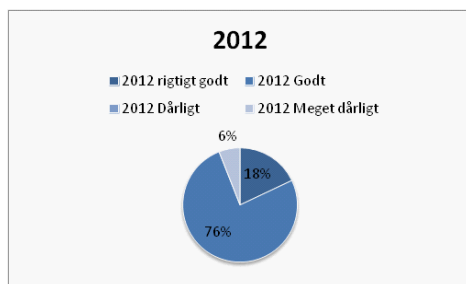
Vurdering af samarbejdet med kommunen 2010 - 2012

Figur 3

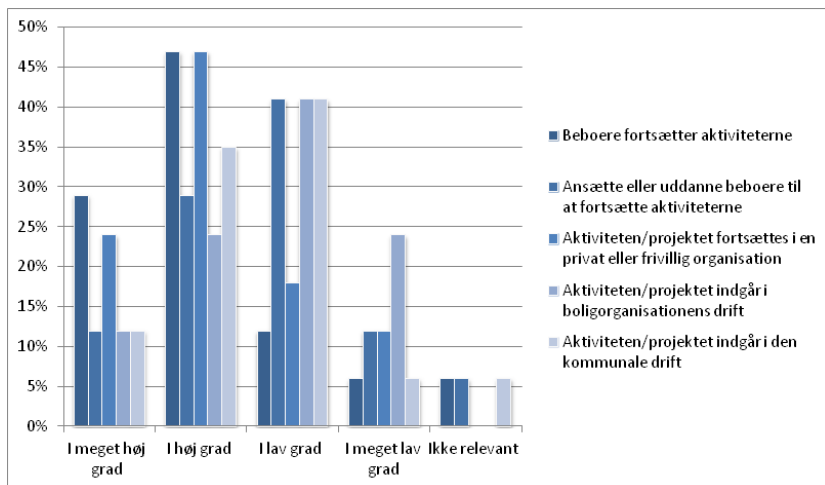
Figur 4

Figur 5

Figur 5 viser, at 76 % af projektlederne vurderer det overordnede samarbejde med Københavns Kommune som godt, og 18 % af projektlederne vurderer det som rigtig godt. Sammenlignet med 2011 (figur 4), hvor de boligsociale projektledere vurderede fremdriften af samarbejdet med kommunen til henholdsvis 55 % på god fremdrift og 41 % på udfordringer i fremdriften, er det et meget positivt resultat.

Forankring af aktiviteter 2012

Figur 6

Evalueringen fra 2011 havde fokus på forankringen af aktiviteterne i de boligsociale helhedsplaner. Der blev opstillet fire forskellige måder at forankre aktivitet på:

- Aktiviteterne lægges ud til frivillige beboere
- Ansætte eller uddannelse af beboere
- Partnerskaber med organisationer
- At aktiviteten forankres i en kommunal institution

Her vurderede projektlederne, at forankringen særligt sker ved at beboerne fortsætter projekterne og gennem partnerskaber med organisationer. Dette stemmer overens med projektlederens besvarelser af spørgeskemaet i år. Hvor 76 % af projektlederne svarer, at helhedsplanerne i høj grad og meget høj grad arbejder med at forankre projekterne ved, at beboere fortsætter aktiviteterne. 71 % af projektlederne svarer, at helhedsplanerne i høj og meget høj grad arbejder med at forankre projekterne ved at danne et partnerskab med organisationer som figur 3 ovenfor viser. 12 % svarer de i meget høj grad forankrer deres aktiviteter i både kommunens og boligorganisationen egen drift.

TEMA 2012: KULTUR OG IDRÆT I UDSATTE BYOMRÅDER

Sidste års evaluering pegede også på et behov for et samlet overblik og koordinering af projekter/indsatser i områderne med henblik på en forankringsstrategi samt på en mere tydelig rollefordeling mellem boligsociale og kommunale indsatser. Kommunen har sat fokus på denne problematik ved at etablere 6 nye boligsociale fora i de udsatte byområder, som skal styrke samarbejdet og koordineringen mellem boligafdelingerne og de kommunale institutioner på bydelniveau.

I 2012 tager evalueringen af de områdebaserede indsatser udgangspunkt i målet i Politik for udsatte byområder, der omhandler kultur- og idrætslivet i de udsatte byområder: De udsatte byområder skal have et godt og varieret kultur- og idrætsliv. Københavnerne i udsatte byområder skal mindst være lige så tilfredse med de lokale kultur- og idrætsstilbud som københavnere generelt.

Kultur- og Fritidsforvaltningen tager sig særligt af 1) de kommunale kultur- og fritidsinstitutioner, som er biblioteker, kulturhuse og idrætsanlæg, 2) De folkeoplysende foreninger, som får tilskud, stillet gratis faciliteter til rådighed, kan søge puljer og få rådgivning.

FAKTA

Kultur og fritidsforvaltningen arbejder bl.a. med følgende indsatser i de udsatte byområder i samarbejde med de boligsociale helhedsplaner og områdefornyelser

- Opsøgende arbejde i boligområder, på skoler, institutioner,
- ForeningsGuiderne
- KulturGuiderne
- FerieCamps
- Foreningsdage for fritidshjem og klubber

DEN MANGLENDE DELTAGELSE I KULTUR- OG IDRÆTSAKTIVITETER I UDSATTE BYOMRÅDER

Kultur og idrætsaktiviteter og faciliteter er med til at give mulighed for et aktivt fritidsliv. Et aktivt fritidsliv kan for eksempel være at dyrke sport, udføre en kulturel eller kunstnerisk aktivitet eller at være aktiv i en klub. Sådanne aktiviteter øger motion, fremmer borgernes evne til at begå sig socialt og til at skabe sociale relationer på tværs af alder, og social- og kulturel baggrund. Et aktivt fritidsliv er derfor forbundet med god social integration, fysisk sundhed og demokratisk deltagelse.

Udbuddet af kultur- og idrætssaktiviteter skal således betragtes som et værktøj for en kommune til at forbedre integrationsmulighederne for beboerne i et udsat byområde. Imidlertid viser mange undersøgelser, at beboerne i de udsatte byområder har mindre tendens til at være medlem af en forening, og at færre beboere i de udsatte boligområder bruger de kommunale kultur- og idrætstilbud i forhold til andre bolig-områder. Undersøgelsen "Idræt i udsatte bolig-områder", fra februar 2012, tager blandt andet udgangspunkt i helhedsplanerne Aldersrogade og Tingbjerg i København. Denne undersøgelse viser, at der i de udsatte boligområder er færre medlemmer i idrætsforeninger end i resten af landet.

Ifølge denne undersøgelse fremstår lav socioøkonomisk status, som den vigtigste årsag til at færre dyrker idræt i områderne. Undersøgelsen peger på beboernes etnicitet som en forklaring på hvorfor færre piger dyrker idræt, der er lavere deltagelse i en række idrætsgrene med stærk dansk tradition og en lavere deltagelse i foreningsorganiseret idræt. I de følgende afsnit beskrives respondenternes vurderinger af hvilke barrierer, der

forhindrer beboerne i de udsatte byområder i at deltage i kultur- og idrætsaktiviteterne i deres kvarter, hvilke konsekvenser det kan have for kvartererne, og i hvilken grad de områdebaserede indsatser kan afhjælpe disse barrierer.

Det fremgår af interviewene, at mange af beboerne i de udsatte byområder i mindre grad deltager i de lokale fritidsaktiviteter og foreninger end beboerne i resten af byen.

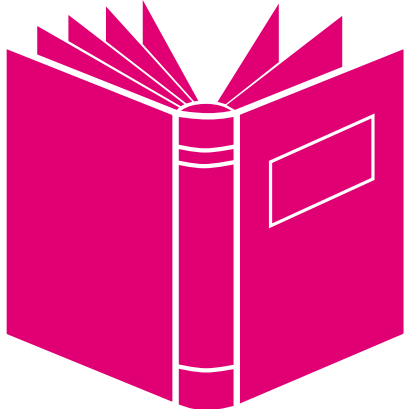
En mere aktiv deltagelse i kultur og fritidsaktiviteter vil styrke de udsatte byområder og afhjælpe en del af udfordringerne med at integrere beboerne i lokalsamfundet og skabe et aktivt medborgernetværk.

I interviewene fremhæver projektlederne for de områdebaserede indsatser specielt fire barrierer, der forhindrer beboerne i at deltage i fritidsaktiviteterne.

- **En manglende tradition for deltagelse i fritidsaktiviteter**

Mange forældre i de udsatte boligområder tillægger ikke fritidsaktiviteter en stor rolle. Dette gælder både for dem selv og deres børn. Projektlederne mener, at forældrene har mindre ”bevidsthed om fritidsaktiviteter” eller ”mindre tradition” for at dyrke fritidsaktiviteter, end man generelt har i Danmark.

Forældrene i de udsatte byområder har mindre overskud til at sætte sig ind i de forskellige forenings- og klubtilbud, der kan virke uoverskuelige, og de har svært ved at skulle betale et månedligt kontingent.

I nogle former for idræt, kan også de kulturelle forskelle hindre en deltagelse. Projektlederne peger på, at nogle af de kvindelige beboere er forhindrede i at dyrke fysisk aktiviteter på grund af de danske omklædnings- og badeforhold.

- **Beboernes tilknytning til deres boligområde og manglende mobilitet**

Helhedsplanerne fremhæver beboernes stærke tilknytning til boligområdet som en stor barriere for at deltage i fritidsaktiviteter, der ligger udenfor boligafdelingen. Det opleves hos alle beboergrupper på tværs af alder og køn. Dog fremhæves drengenes stærke tilknytning til deres boligkvarter:

"Det er en del af deres svaghed, at de kun føler sig trygge i deres eget kvarter, ellers har de ikke noget at komme med. Det er som at tage en snegl ud af sit hus ... fordi de er 'intet', hvis ikke de er i kvarteret. Til gengæld hvis de kan rejse med en fritidsorganisation, kan de noget. Hvis man for eksempel, tager til Vejle for at rappe - kommer man med noget, og de får en anden tillid derfra."

Tilknytningen til kvarteret udgør en barriere for at deltage i en forening udenfor kvarteret. Drengene har svært ved at fungere i andre sociale sammenhænge end dem, de kender fra deres eget boligområde. Det resulterer i, at drengene kun i mindre grad benytter fritidsfaciliteter udenfor deres nærområde, og de har de svært ved at tale det "sprog", der kræves og opføre sig, som det forventes.

I stedet for at have en fritidsaktivitet efter skoletid opholder drengene sig i kvartererne om eftermiddagene, hvilket kan skabe utryghed blandt kvarterets øvrige beboere bl.a. fordi

de, i nogle tilfælde, generer de forbipasserende eller begår hærværk.

Det er en opfattelse, at forældrene er mere strikse med, hvad pigerne laver i deres fritid, og at pigerne derfor er hjemme efter skole. Således får pigerne heller ikke det pædagogiske, sundhedsmæssige og sociale input, som en fritidsaktivitet ellers ville kunne give dem.

"Rigtigt mange børn og unge går ikke i fritidshjem eller har andre fritidsaktiviteter og er ikke tilknyttet noget fritidstilbud. Derfor passer mange af børnene sig selv ude i gårdene om eftermiddagen. Mange har forældre, der ikke er i arbejde og ikke har nogen indkomst, så de er meget isoleret i deres kvarter, så vores opgave er at brobygge til aktiviteter i kvarteret."

- **Manglende byliv og få faciliteter i nærområdet**

Fra områdefornyelserne fremhæves især en tredje barriere for deltagelsen i en fritidsaktivitet: de udsatte byområders lave niveau af byliv, manglen på kultur- og fritidsfaciliteter og mangel på lokale foreninger. De få kulturinstitutioner og fritidsfaciliteter, der er i områderne, har ikke nødvendigvis et ønske om at være aktive i lokalområdet og ofte, er der ingen naturlige mødesteder. Den manglende aktivitet i kvartererne resulterer i, at der ikke umiddelbart er noget der kan tiltrække de beboere, der i forvejen har svært ved at deltage i en fritidsaktivitet eller en forening. Derfor rejstes spørgsmålet om behovet for en prioritering i den tid der fordeles til foreninger i bydelens kultur- og fritidsfaciliteter, så flere lokale foreninger kunne få tid i bydelens faciliteter.

"Øst for Amagerbrogade ligger mange tunge kulturinstitutioner, men på vores side af gaden er der ikke noget – det er lidt en tilfældighed at det er endt sådan, men det sætter en politisk dagsorden. Det er vigtigt at finde de institutioner som ligger geografisk godt, så vi kan danne noget aktivitet."

"Da vi startede i kvarteret lavede vi en foreningsanalyse, og der var der en Swinger klub og en klub for Danske Roligans. Her i Osrarhuset var der en organisation for Sang, Kultur og Dans, men de var ikke særlig imødekommende for at inddrage de lokale beboere."

- **Foreningernes manglende kapacitet til at tage i mod særligt udfordrede beboergrupper**

Projektlederne fremhæver at både de kommunale kultur- og fritidstilbud for børn og unge og de lokale foreninger har svært ved at modtage de børn og unge. Dette skyldes dels at mange foreninger ikke kan rekruttere nok frivillige til foreningen og dermed øge ressource kapaciteten og skabe tid og overskud til at varetage den opgave der kan være forbundet med at modtage grupper af børn og unge der har en anden omgangstone, som kræver en særlig opmærksomhed og som i forvejen har svært ved at blive meldt ind i en fritidsaktivitet:

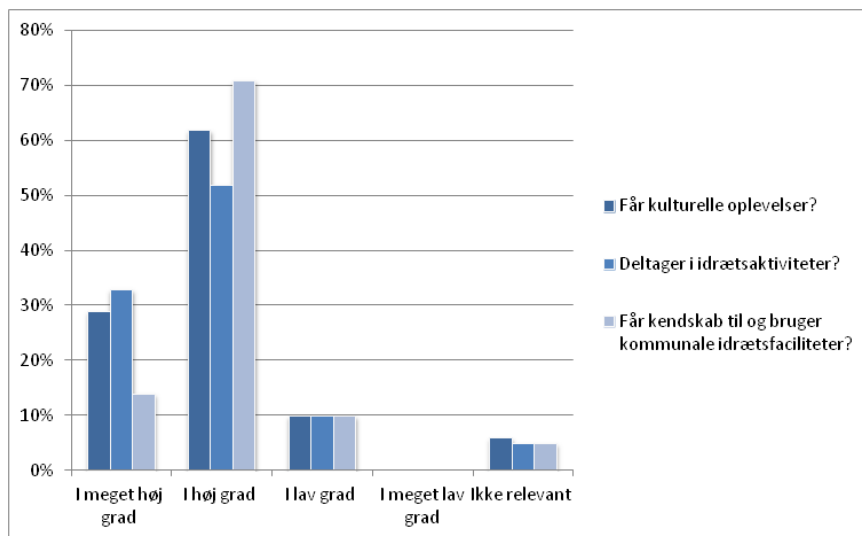
De områdebaserede indsatsers bidrag til at skabe og øge deltagelse i fritidsaktiviteter

”Vi har en opfattelse af, at det altid er godt at være medlem i foreninger, men nogen har simpelthen ikke aflæst kulturen i en forening, så de kommer galt af sted, hvis de bare dukker op. De bliver ekskluderet og stemplet, som de der irriterende unger. De kender ikke det der usynlige regelsæt for opførsel, som vi bare går ud fra, at alle har. Her har de boligsociale helhedsplaner en virkelig vigtig rolle i brobygning til at skabe en forståelse for, hvordan man opfører sig og til at oversætte det usynlige sprog.”

Respondenterne giver klart udtryk for, at et aktivt fritidsliv blandt beboerne ville kunne bidrage til et socialt løft i områderne. Derfor er det en vigtig del af de områdebaserede indsatser, at give beboerne incitament til at melde sig ind i en fritidsforening og at få børn og unge til at benytte de kommunale fritidstilbud.

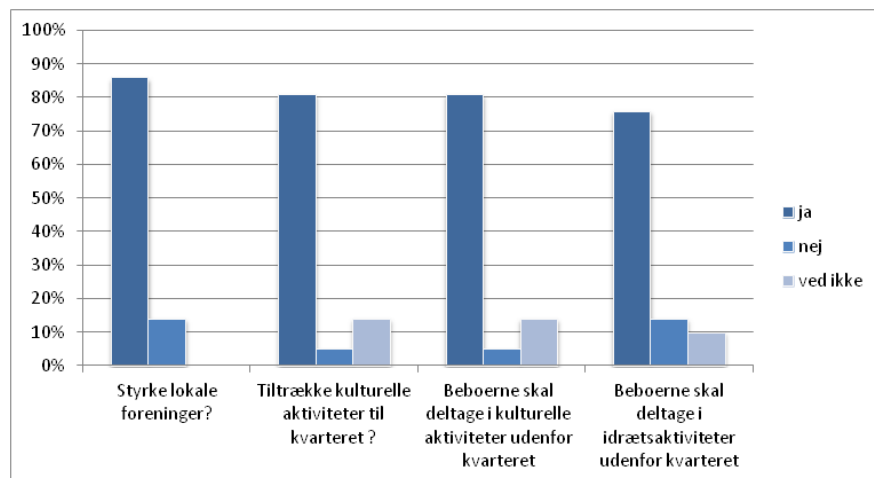
I spørgeskemaet vurderer både projektlederne i helhedsplanerne og projektcheferne i områdefornyelserne, at de bidrager til kultur- og fritidslivet i de udsatte byområder, som det ses i nedenstående figur 7 og 8.

I hvor høj grad bidrager helhedsplanen og områdefornyelsen til at områdets beboere:

Figur 7

Arbejder helhedsplanen og områdefornyelsen med at:

Figur 8

Begge indsatser arbejder på, at beboerne i de udsatte byområder skal være mere aktive: 86 % af de adspurgte projektledere og projektchefer svarer, at de arbejder med at styrke lokale foreninger og 81 % svarer, at de arbejder med at tiltrække kulturelle aktiviteter til området. En meget stor del i begge indsatser mener endvidere, at de arbejder med at få beboerne til at deltage i kultur- og idrætsaktiviteter udenfor kvarteret.

Ligeledes mener de fleste af projektlederne og projektcheferne, at de bidrager til at beboerne i deres område får kulturoplevelser og deltager i idrætsaktiviteter.

85 % af respondenterne vurderer, at de i høj grad og i meget høj grad bidrager til, at beboerne får kendskab til og bruger de kommunale idrætsfaciliteter.

Vi er brobyggere og oversættere - De boligsociale helhedsplaner:

I interviewene fremgår det meget tydeligt, hvordan projektledere fra de boligsociale helhedsplaner opfatter deres egen rolle i forhold til at motivere beboerne i boligafdelingerne ind i de lokale foreninger og klubtilbud: "Vi er brobyggere" lyder det nærmest enstemmigt i alle interview.

Nærheden til beboerne giver projektlederne et godt kendskab til de barrierer, der forhindrer beboerne i at deltage i en fritidsaktivitet eller melde sig ind i en klub. Projektlederne mener, at helhedsplanen bygger den bro, der er nødvendig for, at beboerne kan overkomme barriererne. Projektlederne bruger specielt fire indsatser til få deres beboere til at deltage i en fritidsaktivitet.

1. At gøre beboerne bevidste om de forskellige fritidsaktiviteter i området

Helhedsplanernes første indsats er at gøre forældrene mere bevidste om hvilke fritidsaktiviteter, der findes i området, og hvorfor en fritidsaktivitet er vigtig for dem selv og for deres børn. Projektlederne organiserer for eksempel foreningsdage, hvor en masse foreninger kommer ud i kvarteret og fortæller om deres fritidsaktiviteter. Det kan også være et samarbejde med de lokale fritidsklubber, hvor nogle medarbejdere fra fritidshjemmet eller klubben kommer og fortæller om, hvordan det er at gå i fritidshjem:

"Vi prøver at få foreningerne til at komme i vores kvarter og præsentere deres aktiviteter således at beboerne kan se idéen med at melde sig ind i en klub og være aktivt medlem."

"Mange forældre kan ikke se idéen med at deres børn skal gå i fritidshjem, det koster jo penge og sådan; Vi har derfor en indsats som hedder "God fritid" hvor vi prøver at få forældrene til at se, at det er godt at gå i fritidshjem. Succeskriterierne er selvfølgelig at skabe en viden og en holdningsændring blandt forældrene men også at der er flere der søger fritidshjemspladser til deres børn."

2. Bringe beboerne til aktiviteterne uden for området og skabe tilliden til foreningerne

Helhedsplanernes anden indsats er at organisere en fælles afgang til en fritidsaktivitet. Projektlederne arrangerer fælles ture, hvor de samlet følger børnene over til klubben, kulturhuset eller til foreningen for at præsentere dem for fritidsaktiviteten og derved skabe en tillid mellem børnene og de ansvar-

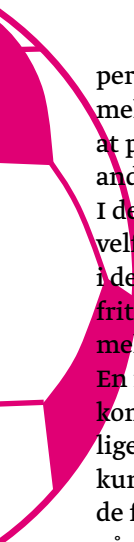
lige for aktiviteten. Specielt er det nødvendigt at opbygge en tillid mellem drengene og foreningernes trænere eller fritidsklubbens pædagoger bl.a. for at imødekomme de misforståelser, der kan forekomme, når drengene ikke altid taler og opfører sig som forventet. Oversættelsen går to veje, projektlederne skal både oversætte for drengene hvordan det forventes at de opfører sig, og støtte de frivillige trænere i foreningerne i at modtage og oversætte for at undgå misforståelser i kommunikationen med en gruppe af unge med andre behov.

"På den anden side består et vigtigt arbejde også i at hjælpe foreninger og institutionerne til at blive klædt på til at modtage disse børn; ellers gør vi dobbelt arbejde fordi vi lægger et stort arbejde i at motivere folk til at deltage og hvis foreningerne så ikke gør noget for at fastholde dem, så kommer de ikke en anden gang."

En projektleder fremhæver at specielt i København, har trænere i idrætsforeningerne mange forskellige hold, og kan derfor ikke investere den samme tid i tiden efter træningen "den tredje halvleg", hvor de kan opbygge et tillidsforhold til holddeltagerne. Det er derfor vigtigt, at den funktion bliver varetaget af de boligsociale medarbejdere.

"Det er anderledes i København end alle andre steder, fordi det er fra kl. 7 til 9 og så stopper aktiviteten. Og det er der, vi skal være der til at tage over."

Relationen til foreningerne er skrøbelig og personbaseret. I det tilfælde at foreningerne eller helhedsplanerne udskifter

personale, starter indsatsen med at oversætte og skabe tillid mellem parterne forfra. Denne opgave er ofte så tidskrævende at projektlederne ikke altid kan prioritere dette blandt deres andre opgaver.

I den forbindelse fremhæves ForeningsGuiderne som et yderst velfungerende tiltag, der aflaster de boligsociale medarbejdere i deres daglige arbejde og faciliterer børn og unges deltagelse i fritidsaktiviteterne. ForeningsGuiderne skaber en god relation mellem foreningerne og børn og unge i de udsatte byområder. En foreningskoordinator, der er ansat af helhedsplanen eller af kommunen 10-15 timer om ugen, faciliterer en gruppe af frivillige foreningsguider. De opsøger børnene, finder ud af, hvad de kunne tænke sig at gå til, og tager børnene med til foreningen de første par gange, indtil børnene har mod på at tage af sted på egen hånd. Det er projektledernes opfattelse at ForeningsGuiderne har tid til at skabe den nære og trygge relation, som børnene og deres forældre har behov for. Derfor ytrer nogle enkelte projektledere et ønske om, at ForeningsGuiderne helt overtager den del af helhedsplanen, der omhandler fritidslivet.

3. Opfordre beboerne til selv at skabe deres egne fritidsaktiviteter

En tredje af helhedsplanens indsatser for at få beboerne til at deltage aktivt i en fritidsaktivitet er at opfordre beboerne til selv at igangsætte en fritidsaktivitet, de kunne tænkte sig. Projektlederne henvender sig til de forskellige beboergrupper fx drengene, pigerne eller mødrene og identificerer, hvad der motiverer dem og derefter sørger de for at skabe rammerne for en aktivitet som beboerne selv står for.

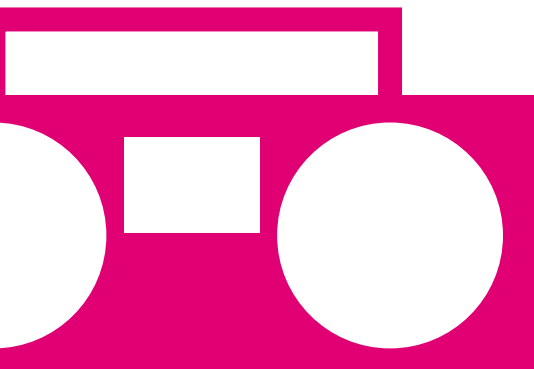

"Vi er meget opmærksomme på, at beboerne selv skal være kulturproducenter. Vi foreslog drengene, om de ikke ville søge den her EU-fond med et projekt. Det ville de gerne, de ville gerne præsentere sig selv, fordi de synes, at beboerne havde et dårligt indtryk af dem og derfor søgte de EU-fonden og lavede en super flot publikation med billeder af dem selv."

"Mange piger i aldersgruppen 13+ lavede ikke noget som helst og idéen var at de skulle komme ud og bruge København bedre. Det er pigerne, der selv planlægger turene ud. De er ikke så gode til at organisere faste aktiviteter. Pigerne skal skrive ud til de andre på facebook, når de vil lave en aktivitet. Vi kan hjælpe med at tage kontakt til et teater og sådan noget."

En del projektledere nævner, at det er lettere at få kontakt til de mere isolerede forældre gennem pigerne. Især pigernes mødre bliver optaget af de aktiviteter, pigerne deltager i og bliver inspireret til selv at starte aktiviteter op. Typisk vil kvinderne gå sammen om at lave en mødregruppe eller en kvindeklub, hvilket er meget givende for de deltagende kvinder:

"I vores kvindeklubber sker der noget med de kvinder, der er med. Vi kan se, at de ændrer adfærd ved at være med. De møder op hver uge og nogen har tænkt over, hvad de skal lave. Der er nogle rammer, regler og nogle aktiviteter, nogen der forventer at man kommer med, fordi man har en rolle. Jeg tror de lærer nogle ting, som de måske ikke lærer hjemmefra. Det er meget givende for dem."

De aktiviteter som beboerne selv starter op, er oftest begrænset til selve boligafdelingen og inddrager kun boligafdelingens beboere. Projektlederne anser disse aktiviteter som den første etape til, at beboerne får lyst til at deltage mere aktivt i en forening udenfor kvarteret. Derfor skal aktiviteterne internt i boligafdelingen koste et symbolsk beløb, for at beboerne vænnes til at betale kontingent.

"Vi skal passe på ikke at starte konkurrerende aktiviteter op. Det er kun fx der, hvor der reelt set mangler et tilbud, fx den forening vi har lavet for kvinder, der var der ikke noget tilsvarende i forvejen i området. Det er bedre at udvikle de kommunale driftsinstitutioner, som er nedslidte. Vi har lavet nogle motionstilbud, som vi tager betaling for, fordi beboerne skal vende sig til at betale et kontingent."

Helhedsplanerne nævner i interviewene at man har succes med at hjælpe specielt de kvindelige beboere, i gang med at danne aktiviteter internt i deres boligafdelinger. Det er usikkert, om de aktiviteter de voksne beboere starter op, resulterer i en indmeldelse i en fritidsaktivitet senere hen. Ofte er tilknytningen til boligområdet og et socialt samvær blandt bekendte, de primære motivationsfaktorer for beboerne. Disse aktiviteter er derfor ikke direkte fremmede for beboernes foreningsdeltagelse, men de giver beboerne en social fritidsaktivitet. Den videre forankring af beboernes aktiviteter kan være problematisk. I nogle tilfælde kan en etableret forening overtage aktiviteten men i langt de fleste tilfælde ophører aktiviteten ved helhedsplanens udløb.

4. Iværksætte aktiviteter for beboerne

Projektlederne prioriterer at få beboerne til at deltage i de aktiviteter, der i forvejen eksisterer i lokalområdet. Til gengæld kan det i enkelte tilfælde ske, at der er aktiviteter, der ikke eksisterer i områderne, og som det ville være svært for beboerne selv at igangsætte. Det kan for eksempel være at etablere et motionsrum eller et værested. I disse tilfælde kan det være en strategi for en del projektledere at stå for aktiviteten. Det fx at lave specielle motionsrum eller danne idrætsforeninger med et specifikt formål:

"Vi opdagede at der var et foreningsunderskud for kvinder og piger, der gerne ville dyrke motion derfor lavede vi sammen med beboerne en forening som nu har 140 medlemmer med Sundholmsvejbrugere som den primære målgruppe"

Selvom helhedsplanen skaber rammerne for aktiviteten, lægger projektlederne stadig megen vægt på, at beboerne selv skal være med til at sætte aktiviteter i gang i motionsrummet og i værestedet.

Vi skaber gode rammer - Områdefornyelsen

Projektcheferne for områdefornyelsen ser byområdet som en helhed. Deres opgave er at forbedre bylivet og fremme en social og økonomisk vækst i kvarteret. Områdefornyelsernes indsats koncentrerer sig om, at skabe gode rammer for at foreninger kan etablere sig i kvarteret, at give incitament til at beboerne deltager i foreningslivet og i et socialt samvær omkring udviklingen af kvarteret.

Områdefornyelserne har særligt tre indsatsområder, der alle har til hensigt at skabe et højere aktivitetsniveau blandt beboerne i deres område:

1. Etableringen af et rigt foreningsliv i kvarteret

En første indsats, der bliver nævnt af projektcheferne er at tiltrække nye foreninger til kvarteret og give incitament til de institutioner og foreninger, der allerede er i området til at engagerer sig i lokalsamfundet.

Et godt eksempel på dette er Osramhuset i Haraldsgade-kvarteret, som områdefornyelsen har omdannet til et kulturhus, der udlåner lokaler til lokale foreninger, der prioriterer aktiviteter henvendt beboerne i nærområdet.

Ligesom helhedsplanerne, forsøger områdefornyelserne at give incitament til, at beboerne selv opstarter aktiviteter eller danner foreninger. Dette kan bidrage til, at aktiviteterne fortsætter efter områdefornyelsen er afsluttet, og det er en garanti for at aktiviteten afspejler beboernes egen motivation.

2. Skabe gode rammer og gode fysiske forbindelser i kvarteret

Områdefornyelsernes anden indsats er at etablere fysiske rammer for et aktivt byliv. Størstedelen af områdefornyelsernes budget går til anlæg af byrum, der kan give børn og unge incitament til at dyrke idræt i fritiden. Byrummene kan fungere som mødested på tværs af mange forskellige beboergrupper og bidrage til at give kvarteret mere liv. Et eksempel herpå er renoveringen af "A-grunden" som er gennemført i Områdefornyelsen Gl. Valby i samarbejde med den almene

boligafdeling Akacieparken, den nærliggende andelsboligforening og de lokale klubber og idrætsforeninger.

Områdefornyelserne forsøger også at forbedre mulighederne for at færdes i kvarteret. Det kan for eksempel være ved at forbedre cykelstier og stiforbindelser, etablere et aktivitetsstrøg og danne sikre skoleveje.

Dette kan også være ved at igangsætte lokale aktiviteter som marked, kulturelle events, udstillinger eller andet, som kan tiltrække beboerne og gøre dem opmærksomme på kvarterets aktiviteter og faciliteter:

"Områdefornyelse skaber faciliteter. Overgangen mellem Aldersrogade og Superkilen skal blive god. De fysiske forbindelser er vigtige for at beboerne bruger udearealer og fritidsfaciliteter. Folk er svære at få til at gå 500 meter. De skal have kendskab til at disse ting er der. Vi skal have mulighed for at føre det ud til dem."

"Vi tog dem med en tur i Osram huset og det var en vild oplevelse for dem, selvom de bor 10 min. væk. Det er vigtigt at arbejde med disse mekanismer, der skal være nogle tilbud som gør at også forældrene forstår at der sker noget dernede."

3. Inddragelse af kommunens centrale forvaltninger og koordination af de kommunale institutioner i området

Områdefornyelserne fungerer som en lokal indgang til kommunen både for borgerne og for andre lokale aktører. Projektmedarbejderne i det lokale sekretariat indsamler borgernes idéer for udvikling af lokalområdet og fører derefter projek-

DE OMRÅDEBASEREDE INDSATSER ARBEJDER MED IDENTITETEN

terne videre i den kommunale organisation. Samtidig fungerer områdefornyelsen som kvarterets ”ambassadør” internt i kommunen, ved at inddrage de forskellige forvaltninger i udførelsen af den overordnede kvarterplan. Lokalt etablerer områdefornyelserne et netværk og et samarbejde mellem de lokale kommunale institutioner fx skoler, klubber, kulturhuse og biblioteker, så de kan bidrage til at forbedre bylivet i kvarteret. Et godt eksempel er kulturenheden ”2200Kultur”, som Kultur- og Fritidsforvaltningen har organiseret bl.a. i samarbejde med områdefornyelsen. 2200Kultur forbinder Osråmhuset, Nørrebro Bibliotek og Nørrebrohallen i én enhed med fælles kalender og fælles aktiviteter. Respondenterne anser borgerinddragelsen som en vigtig opgave i de områdebaserede indsatser og det fremhæves i interviewene, at der kan arbejdes på en optimering af inddragelse af de centrale forvaltninger i de områdebaserede indsatser for at sikre sammenhænge mellem initiativer lokalt og vedtagne politikker og strategier i kommunen.

I interviewene med projektchefer og projektledere fremgår det at de områdebaserede indsatser arbejder med at skabe identitet – både kvarternes identitet og beboernes identitet.

Den manglende deltagelse i fritidsaktiviteter er tæt forbundet med beboernes søgen efter tilhørsforhold og identitet mellem den verden, de oplever hjemme, og den verden de møder ude. Dette opleves tydeligst hos unge med anden etnisk baggrund, men også hos de unge danskere, der bor i områderne.

"Man er nødt til at se, hvordan de ser sig selv, når de siger, at de ikke føler sig som danske, for det gælder jo selv Emil, som har en mor, der hedder Gitte. Så i virkeligheden vil, "ikke at føle sig som dansk", sige, "ikke at føle sig som en del af noget."

I interviewene fremhæves denne problematik både af projektlederne fra de boligsociale helhedsplaner og projektcheferne fra områdefornyelserne. Hver af indsatserne har dog deres egen vinkel på problematikken. Projektlederne fra helhedsplanerne ser beboernes søgen efter identitet.

"En pige siger til mig: Jeg er ikke dansk, jeg er muslim. De vil ikke gøre brug af klubtilbud, fordi de ikke understøtter deres identitet."

"De unge tager afstand fra deres familie, fordi de ligger mellem to kulturer, der er gruppen fra gaden, som kan være lidt gangsterartig, så er der et danske samfund, som de ligger på kanten af. De taler dansk og er opvokset i Danmark, scorer danske piger på diskotekerne, og så er der familien der hjemme, hvor moren snakker et andet sprog, hvor de tager hjem til bryllupper og det gider de heller ikke. Gademiljøet bliver der, hvor man føler sig hjemme. Vi skal hjælpe dem med at man også kan fortælle nogle gode historier om gruppen."

Det er projektledernes opgave at hjælpe de børn og unge til at begå sig i et samfund, som de ikke kender hjemmefra:

"I nogle familier har hverken mor eller far arbejde, og det bliver derfor en norm ikke at arbejde. Man kan snakke om, at det er som en ny adel uden midler men med andre til at gøre alt. En vicevært til at gøre det ene og gårdmand til at gøre noget andet. Vi skal opdrage de her 1000

børn i det her arbejdsløse miljø. De skal lære, at man ikke bare kan forblive i boligkvarteret, men at man skal ud og arbejde og give halvdelen af det man tjener til fællesskabet. De her forældre skal opdrage deres børn til et samfund, de selv ikke kender."

Projektcheferne fra områdefornyelserne ser denne søgen efter identitet som en problemstilling i forhold til selve byområdet:

"Beboerne her oplever en splittelse mellem der hvor de kommer fra, og der hvor de bor, og der hvor de drømmer om at være, og de giver den splittelse videre til deres børn. Det er vigtigt at arbejde med at være og at leve der hvor man bor. Når vi snakker med børnene, siger de: "- ja- men vi skal jo snart flytte", og hvis man spørger, hvor langt tid de har været her, så har de boet her i 10-12 år. De opbygger ikke en relation til området."

Projektchefernes rolle er at se løsninger gennem en udvikling af kvarteret og en styrkelse af kvarterets identitet:

"Hvis vi skaber nogle attraktive faciliteter, som tiltrækker andre fra hele København og også kan vise vores beboere at der en verden udenfor Sundholmskvarteret."

På den måde handler arbejdet med at fremme deltagelsen af fritidsaktiviteter om at fremme både kvarterets og beboernes identitet.

Som det fremgik af det forrige afsnit er nærheden til beboerne og til kvarteret essentielt i dette arbejde. Områdefornyelsessekretariatet og de boligsociale helhedsplaner

sekretariater lægger mange arbejdstimer i kunne ”brobygge og oversætte” og ”skabe de gode rammer”. Først opbygger sekretariaterne en bevidsthed om deres virke i kvarteret og i boligafdelingen og derefter skabes en relation til de forskellige aktører. Dernæst skal de forskellige barrierer for deltagelse i en kultur- og fritidsaktiviteter identificeres, for at projektlederne og cheferne kan igangsætte aktiviteter, der kan få beboerne til at blive opmærksomme på fordelene ved at deltage i fritidsaktiviteter.

”Vi kommer et spadestik dybere ved at være ude i kvarteret så det ikke kun bliver de samme fire personer, der kommer hver gang. Sekretariatet er ikke bare administration, det er et kompetenceudviklingskorps.”

Kombinationen af helhedsplanen og områdefornyelserne virker meget positivt med hensyn til at skabe et aktivt fritidsliv i byområderne. Mens projektlederne fra de boligsociale helhedsplaner ser de enkelte beboergruppers barrierer for at deltage og bygger broer til foreninger og andre fritidsaktiviteter, forsøger områdefornyelserne at skabe faciliteter og et netværk at brobygge til.

”I samarbejdet med helhedsplanen har vi helt fra én til én sagsbehandling, til at vi kan tage beboernes synspunkter med ind i kommunen, så vi repræsenterer hele paletten af borgerinddragelse. Sammen kan vi sikre at der ikke er nogle af de der led, der mangler mellem beboerne og kommunen.”

"Hvis vi ikke havde haft kontakt til helhedsplanen ville vi ikke havde haft adgang til det netværk som helhedsplanen havde skabt, så havde vi ikke haft kontakt til de kvinder og børn som kunne fortælle os noget om bolde og hunde og andre ting i kvarteret, som vi slet ikke vidste, var vigtige. Det krævede at vi var til stedet for at kunne løfte den viden med ind i et driftslaug."

KONKLUSION

Den gennemførte spørgeskemaundersøgelse viser, at der er en god fremdrift i helhedsplanerne og i de enkelte aktiviteter i forhold til selve målet for helhedsplanerne. Kigger man på indsatsområderne enkeltvis vurderes indsatsområderne som værende i god fremdrift, dog vurderes sundhed og udsatte grupper lavere end de øvrige fem indsatsområder i de bolig-sociale helhedsplaner. Projektlederne vurderer samarbejdet med kommunen til at være godt. I forhold til forankringen af aktiviteterne viser evalueringen de fleste helhedsplaner forankrer deres aktiviteter ved at lægge dem ud til beboerne og ved at forankre dem i en organisation. Dog svarer 12 % af projektlederne at forankringen af aktiviteter også sker ved at aktiviteterne indgår i boligorganisationens eller kommunens drift.

I interviewene fremgår at et fælles mål for de områdebaserede indsatser er, at fremme deltagelsen i kultur- og idrætsaktiviteter i de udsatte byområder. Dog er midlet til at opnå målet i områdefornyelsernes og helhedsplanernes indsatser ikke

ens. Hvor de boligsociale helhedsplaner forsøger at give deres boligområde et løft og udvikle sammenhængskraften blandt beboerne i deres boligafdeling, arbejder områdefornyelserne på at løfte byområdet som helhed, igangsætte en økonomisk vækst og forbedre det fysiske miljø i hele byområdet.

I de gennemførte fokusgruppeinterviews fremhæves det at beboerne i de udsatte byområder er udfordret i at have et aktivt fritidsliv på en række fronter. Barriererne der fremhæves er: beboernes manglende bevidsthed om kultur- og idræts tilbud, en stærk tilknytning til et bestemt boligområde eller kvarter og deraf en lav mobilitet, manglende byliv og få faciliteter i de udsatte byområder og misforståelser mellem de unge og frivillige i lokale foreninger.

De forskellige indsatser for at løfte niveauet af borgernes deltagelse i foreningernes kultur- og idrætsaktiviteter, motiverer mange børn og unge til at blive mere bevidste om de forskellige tilbud, der findes i deres lokalområde og melde sig til en fritidsaktivitet. Her fremhæves ForeningsGuiderne som en særlig velfungerende indsats. Man oplever dog til dels stadig en ringere deltagelse hos pigerne i fritidsaktiviteterne, hvilket er et opmærksomhedspunkt i mange af de områdebaserede indsatser.

Til gengæld er de områdebaserede indsatsers indvirkning begrænsede i de tilfælde hvor foreningerne har brug for hjælp til at modtage en udfordrende gruppe børn og unge.

Kultur- og Fritidsforvaltningen har i det sidste årti arbejdet med denne problemstilling. I 2010 har Kultur og Fritidsforvaltningen startet et projekt, der igennem 3-årige mini-

partnerskaber, skal vejlede og hjælpe i alt 15 Idræts- og Kulturforeninger til at modtage og fastholde specielt børn og unge med anden etnisk baggrund i foreningslivet. Fra 2012 har fem foreninger i udsatte byområder desuden fået bevilget særlige integrationsmidler (200.000 kr. pr. år til hver forening).

Midlerne går til ansættelse af en ressourceperson i foreningerne, som skal arbejde for at gøre foreningen mere stabil og rummelig, så den er i stand til at inddrage etniske minoritetsbørn og unge

Der arbejdes på mange niveauer og platforme i de områdebaserede indsatser for at løfte de udsatte byområder og skabe rammer for at beboerne kan blive udrustet til at blive aktive og benytte de kultur- og idrætstilbud der findes i deres bydel. Et aktivt kultur- og idrætsliv er med til at understøtte positive sociale relationer mellem mennesker, øge sundheden både fysisk og mentalt og styrke den demokratiske deltagelse i samfundet. Derfor er samarbejdet mellem helhedsplaner, kommune og foreninger om indsatser og aktiviteter på kultur og idrætsområdet et vigtigt redskab i målet om at løfte de udsatte byområder.

Tre anbefalinger:

Dette års evaluering af de områdebaserede indsatser blev præsenteret for de involverede parter på fagligt forum, november 2012. De fælles drøftelse af evalueringen og dette års tema 'kultur og fritid i udsatte byområder' er opsummeret i nedenstående tre overordnede anbefalinger til videre arbejde og drøftelser mellem aktørerne.

1. Tidlig indsats

Samarbejde med institutioner om en tidlig indsats overfor børn og unge, hvor fysisk aktivitet bliver en del af hverdagen i institutionerne fx i samarbejde med BUF og SUF.

2. Styrke frivilligheden

Det bliver fremhævet at foreningerne har en lav ressourcekapacitet til at modtage større grupper af unge der har behov for en særlig opmærksomhed. De områdebaserede indsatser kan støtte op om en kapacitetsforøgelse ved at bistå med rekruttering af voksne frivillige til foreningerne fx gennem mentorordninger, voksenguidning, oplysning om foreningsarbejde mv.

3. Styrke foreningerne

Gennem samarbejder og partnerskaber kan man sikre at der koordineres bedre mellem aktører og dermed sikre at de lokale kultur- og idrætsforeningers arbejde ikke modarbejdes, men styrkes i deres arbejde.

